

Sygn. akt III PK 107/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

Protokolant Ewa Wolna

w sprawie z powództwa D. P. i in., ,

przeciwko Sądowi Okręgowemu w R.

o wyrównanie wynagrodzenia za pracę, dodatkowego rocznego wynagrodzenia,
nagrody jubileuszowej,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 20 października 2015 r.,

skarg kasacyjnych powodów: [...]od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w R.

z dnia 9 kwietnia 2014 r.,

I. oddała obie skargi kasacyjne,

**II. odstępuje od obciążania powodów zwrotem kosztów
postępowania na rzecz strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Skarżący powodowie są sędziami w pozwanym Sądzie Okręgowym w R. i w
2012 r. wnieśli pozwy o wyrównanie im wynagrodzeń wraz z pochodnymi,

zarzucając nieprawidłową wykładnię i stosowanie przepisów obowiązujących od 1 stycznia 2009 r.

Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z 8 kwietnia 2013 r. uwzględnił powództwa. Stwierdził, że pozwany ustalił powodom od 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenia według stawki piątej, zważając na ich ogólny staż pracy (powyżej 15 lat), jednak zaniechał podwyższenia wynagrodzenia według stawki szóstej: dla powodów D. P. i G. J. od 14 stycznia 2009 r., a dla powodów A. K., A. D. i M. M. od 23 czerwca 2009 r., jako że w tych datach osiągnęli 5-letni staż pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Stwierdził, że jednorazowa zmiana stawki od 1 stycznia 2009 r. – z mocy art. 10 ustawy z 20 marca 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 56, poz. 459; dalej jako „ustawa z 20 marca 2009 r.”) – nie zmieniła zasady ogólnej, czyli prawa do kolejnej (wyższej) stawki, w tym przypadku szóstej, po upływie 5-letniego stażu pracy na danym stanowisku. Zasada ta wynika z art. 91a § 3 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. 2013 r., poz. 427; dalej jako „usp”). Sąd stwierdził, że bieg kolejnych pięciu lat do uzyskania wyższej stawki awansowej powinien być liczony od dnia powołania na dane stanowisko sędziowskie, nie zaś od 1 stycznia 2009 r., albowiem z tym dniem sędzia nie obejmował danego stanowiska sędziego sądu okręgowego, a ustalono mu jedynie wynagrodzenie w określonej stawce. Powódka E. M. pięć lat pracy na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego osiągnęła 26 listopada 2007 r., „a zatem od 2 stycznia 2009 r. powinna mieć przyznaną szóstą stawkę wynagrodzenia zasadniczego, uwzględniając jej okres zatrudnienia na danym stanowisku, w celu realizacji wynikającej z art. 91a § 3 usp zasady, iż kolejne pięć lat na danym stanowisku skutkuje nabyciem bezpośrednio wyższej stawki”.

Sąd Okręgowy uwzględnił apelację pozwanego i wyrokiem z 9 kwietnia 2014 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego i oddalił powództwa. Wskazał na błędną wykładnię prawa i stwierdził, że „nie kwestionuje argumentacji Sądu Rejonowego, iż z dniem 1 stycznia 2009 r. sędzia nie obejmował danego stanowiska, a ustalono mu jedynie wynagrodzenie w określonej stawce. Dlatego też bieg kolejnych pięciu lat do uzyskania wyższej stawki awansowej będzie liczony od dnia powołania na dane stanowisko sędziowskie, nie zaś od 1 stycznia 2009 r.”. Wykładnia art. 91a §

3 usp doprowadziła jednak do „nieuzasadnionych i nieoczekiwanych wniosków”. W odniesieniu do powódki M. przyjęto, że pięcioletni okres pracy na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego, uprawniający do otrzymania wynagrodzenia zasadniczego w kolejnej, czyli szóstej stawce, upłynął 26 listopada 2007 r. Pozostaje to w sprzeczności z art. 10 ustawy z 20 marca 2009 r., porządkującym wysokość wynagrodzeń sędziów na dzień 1 stycznia 2009 r. Dowolnie ustalono, że powódce od 2 stycznia 2009 r. powinna być przyznana szósta stawka wynagrodzenia zasadniczego. Przepis art. 91a § 3 usp, stanowiący, że wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawce bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim należy interpretować uwzględniając zasady ustalenia stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów na dzień 1 stycznia 2009 r. Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej z 20 marca 2009 r. stawkę wynagrodzenia zasadniczego sędziego, który zajmował określone stanowisko sędziowskie w dniu 1 stycznia 2009 r. ustala się uwzględniając: staż pracy sędziego na stanowisku zajmowanym 1 stycznia 2009 r. albo ogólny staż pracy. Spójnik „albo” wyklucza łączenie tych dwóch kryteriów awansu. W ocenie Sądu Okręgowego art. 91a § 3 usp dotyczy ustalania stawek awansowych sędziów, którym poprzednia stawka awansowa na dzień 1 stycznia 2009 r. nie była ustalona na podstawie ogólnego stażu pracy. Zastosowanie kryterium ogólnego stażu pracy przewidziane w art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej „konsumowało” możliwość przyznania wyższej stawki awansowej. Niedopuszczalne jest stosowanie swoistego „mikstu” przepisu art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej i przepisu art. 91a § 3 usp. Powódka M. miała prawidłowo przyznaną piątą stawkę awansową na dzień 1 stycznia 2009 r. Ta stawka wynikała zarówno z ogólnego stażu pracy jak i stażu pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Piąta stawka awansowa z tytułu stażu pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego przysługiwała jej w rozumieniu art. 91a § 3 usp od 26 listopada 2007 r. do 25 listopada 2012 r. Szósta stawka awansowa przysługuje jej od 26 listopada 2012 r. Pozostali powodowie nie osiągnęli 1 stycznia 2009 r. pięcioletniego stażu na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Piąta stawka na podstawie art. 91a § 3 usp przysługiwałaby 14 stycznia 2009 r. powodom P. i J. i 23 czerwca 2009 r.

powódkom K., D. i M.. Prawidłowo więc pozwany ustalił tym powodom piątą stawkę awansową od 1 stycznia 2009 r. z tytułu ogólnego stażu pracy.

Powodowie [...] w skardze kasacyjnej zarzucili naruszenie prawa materialnego: 1) art. 91 § 1, 1c i § 2 oraz art. 91a § 3 i 4 usp w związku z art. 10 ust. 1-3 ustawy z 20 marca 2009 r. w związku z załącznikiem nr 3 do tej ustawy, przedstawiającym tabelę określającą staż pracy na zajmowanym stanowisku oraz ogólny staż pracy niezbędny do uzyskania poszczególnych stawek wynagrodzenia zasadniczego, poprzez ich błędną wykładnię wskutek przyjęcia, że: - pięcioletni okres, o którym mowa w art. 91a § 3 usp, a którego upływ oznacza nabycie przez sędziego wynagrodzenia zasadniczego w bezpośrednio wyższej stawce rozpoczyna swój bieg z dniem 1 stycznia 2009 r., a nie z dniem powołania sędziego na stanowisko sędziego w sądzie danego szczebla; - przepis art. 91a § 3 usp dotyczy ustalania stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów, którym poprzednia stawka „awansowa” na dzień 1 stycznia 2009 r. nie była ustalona na podstawie ogólnego stażu pracy; - zastosowanie kryterium ogólnego stażu pracy przewidzianego w art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej „konsumowało” możliwość przyznania wyższej stawki „awansowej”, gdyż stanowiłoby o swoistym „mikście” przepisu art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej i art. 91a § 3 usp; 2) art. 8 i 15 ustawy nowelizującej, poprzez błędną wykładnię wskutek przyjęcia, że przepisy ustawy weszły w życie 22 kwietnia 2009 r., z wyjątkami dotyczącymi przepisów nieznanających zastosowania w niniejszej sprawie, a ponieważ nie działają one z mocą wsteczną, to nie można ich stosować do ustalenia powodom P. i J. szóstej stawki wynagrodzenia do dnia poprzedzającego wejście w życie ustawy nowelizującej, które to uchybienia skutkowały błędnym przyjęciem, że powodowie P. i J. nie nabyli wynagrodzenia w szóstej stawce od 15 stycznia 2009 r., a powodowie K., D. i M. w szóstej stawce od 24 czerwca 2009 r. (tj. z upływem pięcioletniego okresu zatrudnienia na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego).

Powódka E. M. w skardze kasacyjnej zarzuciła naruszenie: 1) art. 91a § 3 usp poprzez błędną wykładnię polegającą na mylnym zrozumieniu jego treści i przyjęcie, że wskazana „reguła awansowa” nie ma zastosowania wobec powódki; 2) art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z 20 marca 2009 r. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na błędzie w podciągnięciu stanu faktycznego w sprawie „pod stan

faktyczny przewidziany w tym przepisie” i w konsekwencji uznaniu, że ustalenie na dzień 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenia zasadniczego powódki na jego podstawie czyni niedopuszczalnym stosowanie pozostałych przepisów tej ustawy, w tym art. 91a § 3 usp, regulujących w sposób kompleksowy zasady wynagrodzeń sędziów sądów powszechnych.

Pozwany wniósł o oddalenie skarg kasacyjnych i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Prokurator Generalny wyraził pogląd, że skarga kasacyjna powodów P., J., K., D. i M. powinna zostać uwzględniona, a powódki M. powinna zostać oddalona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi kasacyjne nie mają zasadnych podstaw i dlatego zostały oddalone.

Zasadą nowej regulacji – obowiązującej od 1 stycznia 2009 r. – jest to, że wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawce bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim. Ustawodawca prawo do wyższej stawki uzależnia od kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku (art. 91a § 1 usp). O wzroście (postępie) stawki decyduje więc staż pracy sędziego na zajmowanym stanowisku. Ta zwykła reguła objęła wszystkich sędziów sądu okręgowego. Postępu kolejnych lat stażu (pięciu) nie liczy się od 1 stycznia 2009 r., lecz od objęcia przez sędziego stanowiska. W sprawie chodzi o sędziów zajmujących stanowisko w Sądzie Okręgowym przed 1 stycznia 2009 r.

Reguła wzrostu stawki wynagrodzenia zasadniczego po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim odnosi się również do wykładni art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. Celem tego przepisu było określenie stawek dla sędziów zasadniczo według stażu pracy sędziego na stanowisku zajmowanym 1 stycznia 2009 r. Sędziowie sądów okręgowych mieli różny staż tym na stanowisku. Czyli przysługiwały im następujące stawki: siódma po 15 latach pracy, szósta po 10 latach, piąta po 5 latach i czwarta przy stażu krótszym niż 5 lat pracy na tym stanowisku sędziowskim.

Korzystność jaką wprowadza art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. stanowi określony wyjątek. Nie wyłączał w pozostałym zakresie regulacji (która nie jest wyjątkiem) wymogu sekwencji kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim, od których zależy wyższa stawka. Wyjątek pozwalał sędziemu na uzyskanie stawki piątej, gdy nie miał jeszcze 5 lat stażu na stanowisku, jeśli miał co najmniej 15 lat stażu ogólnego (tabela - załącznik nr 3 do ustawy z 20 marca 2009 r.). Ten wyjątek nie obejmuje natomiast sytuacji, gdy staż na stanowisku był większy niż 5 lat a mniejszy niż 10 lat i sędzia miał ponad 15 lat ogólnego stażu pracy. Decydowało wówczas jako zasadnicze kryterium stażu na stanowisku. Staż ogólny większy niż 15 lat nie dawał uprawnień do stawki szóstej, gdy sędzia nie miał jeszcze 10 lat stażu na zajmowanym stanowisku.

W sytuacji powodów P., J., K., D. i M. zasadnie przyjęto wyjątek od zasady z art. 91a § 3 usp określony w art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. Regulacja ta dotyczyła jednorazowego osadzenia sędziów w określonych stawkach wynagrodzenia zasadniczego na stanowiskach zajmowanych 1 stycznia 2009 r. Wyjątek polegał na tym, że mimo iż powodowie nie mieli 5 lat pracy w sądzie okręgowym to prawodawca zdecydował, że należy przyspieszyć im awans do piątej stawki. Oznaczało to, że wcześniej otrzymali piątą stawkę. Wówczas otrzymali ją za staż ogólny i nie znaczy to, że potem w krótkim czasie mogli korzystać z regulacji art. 91a § 3 usp, gdyż wymaga ona kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku, czyli gdy uzyskali piątą stawkę, to do uzyskania stawki szóstej musieli mieć 10 lat stażu na stanowisku sędziowskim w sądzie okręgowym. Czyli prawo do stawki szóstej powodowie P. i J. nie nabyli w styczniu 2009 r. a powódki K., D. i M. w czerwcu 2009 r., gdyż wówczas mieli tylko po 5 lat pracy w sądzie okręgowym. Stawkę szóstą mogli nabyć po 10 latach pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego, zatem odpowiednio w styczniu i w czerwcu 2014 r. Przyspieszenie stawki piątej nie oznacza skrócenia okresu pięciu lat z art. 91a § 3 usp. Okres ten mógł być nawet znacznie dłuższy niż kolejne 5 lat, skoro w skrajnym przypadku sędzia mógł uzyskać stawkę piątą już po krótkiej pracy w sądzie okręgowym, jeżeli miał co najmniej 15 lat stażu ogólnego (art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r.).

Mechanizm jednorazowego osadzenia w określonej stawce miał zastosowanie również do powódki M. Jej sytuacja różniła się od pozostałych

powodów tym, że przed 1 stycznia 2009 r. miała już 5 - letni staż na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Stanowisko sędziego w pozwanym Sądzie objęła w listopadzie 2002 r. W jej przypadku nie miała zastosowania zasada korzystności z art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r., gdyż staż sędziowski od 5 do 10 lat w sądzie okręgowym 1 stycznia 2009 r. uprawniał ją do stawki piątej (zgodnie z tabelą stanowiącą załącznik nr 3 do ustawy z 20 marca 2009 r.). Nie oznacza to, że jej sytuacja była gorsza od pozostałych powodów, gdyż prawo do stawki szóstej powinna uzyskać w listopadzie 2012 r., czyli po 10 latach pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego.

Uprawniona jest teza, że na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. sędzia sądu okręgowego niemający 5 lat pracy na tym stanowisku a posiadający ogólny staż pracy powyżej 15 lat w dniu 1 stycznia 2009 r. uzyskał jedynie szybciej piątą stawkę wynagrodzenia zasadniczego, natomiast prawo do szóstej stawki nabywał z upływem 10 lat pracy na tym stanowisku (art. 91a § 3 usp).

Nieuprawnione są zatem wykładnia i stosowanie prawa, przyjmujące, iż po zastosowaniu regulacji art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. można uzyskać kolejny wzrost stawki na podstawie art. 91a § 3 usp bez spełnienia warunku kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku. Nie są to regulacje, które stanowią odrębne podstawy wzrostu stawki. Przeciwnie obie trzymają się zasady przyznawania stawki bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku. Wyjątek stanowi tylko przyspieszenie przejścia do stawki piątej mimo braku 5 lat pracy na stanowisku sędziego w sądzie okręgowym. Niezasadne są żądania wyższych stawek odwołujące się do kumulacji lub zbiegu stosowania podstaw wzrostu z art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. i art. 91a § 3 usp, gdyż pierwszy przepis jedynie w części modyfikuje zasadę koniecznej sekwencji kolejnych pięciu lat pracy jako warunku wyższej (kolejnej) stawki wygradzenia zasadniczego. Wbrew tym regułom byłoby przyznanie powodom P., J., K., D. i M. stawki szóstej odpowiednio w styczniu i w czerwcu 2009 r., gdyż wówczas mieli tylko 5 lat stażu na stanowisku sędziego sądu okręgowego, natomiast stawka szósta przysługuje po 10 latach takiego stażu. Z tych samych przyczyn powódka M.

nie nabyła stawki szóstej już 1 stycznia 2009 r. Stawka szósta przysługiwała jej z upływem 10 lat stażu na stanowisku sędziego sądu okręgowego.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.)

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.

kc